

نقش توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تاب آوری مادران دارای کودک کم توان ذهنی

مجتبی ارجونی^۱، سمیه نخعی^۲

۱. دانشجو کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد زابل، دانشگاه آزاد اسلامی، زابل، ایران.

۲. نویسنده مسئول: استادیار، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زابل، زابل، ایران.

3674094460@iau.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۰۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تاب آوری مادران دارای کودک کم توان ذهنی بود. روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و از لحاظ هدف بنیادی است. جامعه آماری پژوهش کلیه مادران دارای کودک کم توان ذهنی شهر زابل که تعداد آنان ۴۷۸ نفر می باشد. با توجه به جدول مورگان تعداد نمونه ۲۱۴ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها سه پرسشنامه، تاب آوری کونور - دیویدسون (۲۰۰۳)، پرسشنامه روانشناختی قدرت ایگو مارک استروم و همکاران (۱۹۹۷) و پرسشنامه پریشانی اخلاقی کورولی و همکاران (۲۰۰۱) استفاده شد به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی از شاخص هایی همچون فراوانی، میانگین، انحراف معیار و به منظور آزمون فرضیه ها و مشخص کردن رابطه متغیرها در این پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد. نتایج بیانگر آن است که بین توانمندی ایگو با تاب آوری همبستگی مثبت و بین پریشانی اخلاقی در تاب آوری همبستگی منفی و معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). نتایج نشان داد، در گام اول امید و در گام دوم خواسته، در گام سوم هدف، در گام چهارم شایستگی، در گام پنجم وفاداری، در گام ششم عشق، در گام هفتم خرد است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این هفت متغیر توانسته اند ۵۲ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند و پریشانی اخلاقی ۳۵ درصد از تغییرات متغیر ملاک (تاب آوری) را پیش بینی می نماید.

کلیدواژه ها: توانمندی ایگو، پریشانی اخلاقی، تاب آوری.

مقدمه

با ورود یک کودک جدید به خانواده، ساختار و دینامیک خانواده به طور قابل توجهی تغییر می کند. خانواده به عنوان یک نظام اجتماعی، در صورت بروز اختلال در هر یک از اعضای خود، کل سیستم را تحت تأثیر قرار می دهد. وجود کودک کم توان ذهنی علاوه بر ایجاد محدودیت ها و چالش های عملکردی در خانواده، ممکن است تأثیرات منفی روان شناختی ناشی از تعاملات اجتماعی را نیز به همراه داشته باشد (یی^۱ و همکاران، ۲۰۲۴). تجربه مادری به طور کلی یکی از مهم ترین تجربیات هر زن محسوب می شود و زمانی که این تجربه مربوط به یک کودک کم توان ذهنی باشد، معمولاً با احساسات ناخوشایند بیشتری همراه است (سوری نژاد، ۱۴۰۱).

مادر اولین فردی است که به طور مستقیم با کودک ارتباط برقرار می کند. مادرانی که کودک کم توان ذهنی دارند، زمان بیشتری را صرف مراقبت، رسیدگی به امور بهداشتی و سازگاری با مشکلات فرزندان خود می کنند. به دلیل نقش های متفاوتی که مادران در زندگی خانوادگی، زناشویی، پرستاری و تربیت فرزندان ایفا می کنند، (مقصودی و همکاران، ۱۴۰۱). تحمل معمولاً با چالش های بیشتری نسبت به پدران مواجه هستند. بنابراین، فشار و استرس ناشی از تولد کودک کم توان ذهنی، والدین و به ویژه مادر را که ارتباط نزدیک تری با کودک دارد، در معرض خطر ابتلا به بیماری های جسمانی و روانی قرار می دهد. از جمله عوامل روانشناختی، تحمل پریشانی است که می تواند مادران این کودکان را در برابر آسیب ها حفظ کند (باومایستر^۲ و همکاران، ۲۰۲۴). تاب آوری به میزان تحمل وضعیت روانی و جسمانی نامناسب اشاره دارد. میزان تاب آوری می تواند نشانگر سلامت روان یا نشانه آغاز بیماری های روانشناختی باشد (میاکه و کاروت^۳، ۲۰۲۳)؛ به عبارت دیگر تاب آوری یک نوع توانایی ادراک شده است که یک فرد برای تحمل تجربیات منفی خود گزارش می کند یا رفتار هدفمندی است که در زمان تجربه عاطفی - هیجانی دنبال می کند (سلیمان پناه، ۱۴۰۲).

یکی از عوامل اصلی در مدیریت تاب آوری، سطح توانمندی ایگو یا نیروی ایگو است. این توانایی به مهارت فرد در مقابله با استرس ها، مدیریت تعارضات درونی و بیرونی و حفظ تعادل روانی در شرایط دشوار اشاره دارد. مادرانی که از نیروی ایگو بالاتری برخوردارند معمولاً بهتر می توانند با چالش های مرتبط با پرورش کودک معلول مواجه شوند و در نتیجه، سطح کمتری از پریشانی را تجربه می کنند. (الحبسی^۴ و همکاران، ۲۰۲۴).

علاوه بر نیروی ایگو، پریشانی اخلاقی نیز نقشی مهم در میزان پریشانی مادران ایفا می کند. پریشانی اخلاقی زمانی رخ می دهد که فرد میان وظایف اخلاقی، انتظارات اجتماعی و نیازهای شخصی خود دچار تعارض شود. برای مادران کودکانی با نیازهای خاص، این پریشانی می تواند حاصل انتظارات فرهنگی و اجتماعی سنگین برای فداکاری و مراقبت بی قید و شرط باشد. چنین شرایطی ممکن است به ایجاد احساس گناه، افزایش استرس و در نهایت تشدید پریشانی منجر شود (یی^۵ و همکاران، ۲۰۲۴). مطالعات متعددی به بررسی نقش توانمندی ایگو، فشار اخلاقی و تحمل پریشانی در گروه های مختلف جمعیتی پرداخته اند. این تحقیقات نشان داده اند که توانمندی ایگو و فشارهای روانی و اخلاقی تأثیر بسزایی بر سلامت روانی، تاب آوری، و توانایی تحمل پریشانی در افراد دارند. منتظری (۱۴۰۲) نشان داد که استحکام ایگو رابطه مثبتی با تحمل پریشانی دارد. سلیمانی نیا (۱۴۰۲) نیز اثر بخشی ایماگو تراپی را بر توانمندی ایگو، احساس تنهایی، و تحمل پریشانی در نوجوانان دارای مادر شاغل بررسی کرد و نتایج نشان داد که این روش درمانی تأثیر مثبتی بر بهبود این متغیرها دارد.

1. Yi
2. Baumeister
3. Miyake, A., & Carruth
4. Al Habsy
5. Yi

در پژوهشی مشابه، تخیری و همکاران (۱۴۰۰) و محمدزاده (۱۴۰۱) نشان داد که استحکام ایگو به طور معناداری می تواند پریشانی روان شناختی را کاهش دهد و نقش میانجی گری در این رابطه ایفا کند.

از سوی دیگر، العامری (۱۴۰۱) رابطه بین فشارهای روانی روزانه را بر کاهش تحمل پریشانی مادران دارای کودکان معلول تایید کرد. در مطالعات بین المللی نیز یافته های مشابهی گزارش شده است. یی^۱ و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی مشاهده کردند فشار اخلاقی با شجاعت اخلاقی و تحمل پریشانی رابطه منفی دارد. الحبسی^۲ و همکاران (۲۰۲۴) تأثیر مشاوره ایگو بر سلامت روان و تحمل پریشانی را تایید کردند در مطالعه باومایستر^۳ و همکاران (۲۰۲۴) نیز نشان داد که افراد با توانمندی ایگو قوی تر، خودکنترلی بیشتری دارند و می توانند در مقابل پریشانی ها و فشارهای روانی بهتر مقاومت کنند. ترک (۲۰۲۵) رابطه منفی بین فشار روانی و پریشانی روان شناختی گزارش کردند. همچنین پاتا و هارون^۴ (۲۰۲۵) دریافتند فشار روانی تأثیر معناداری بر کاهش پریشانی روان شناختی دارد. همچنین مطالعات میاکه و کاروت^۵ (۲۰۲۳) و و سینا^۶ و همکاران (۲۰۲۳) نیز نشان دادند که استحکام ایگو و توانمندی ایگو تأثیر مثبتی بر سلامت روان، اعتماد به نفس، تحمل ناکامی و سازگاری اجتماعی دارند. اگرچه پژوهش های متعددی به بررسی نقش توانمندی ایگو و فشارهای روان شناختی در گروه های مختلف پرداخته اند، اما مطالعات کمی به طور خاص به بررسی این عوامل در مادران دارای کودکان کم توان ذهنی پرداخته اند، به ویژه در شهر زابل که ممکن است شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خاصی بر وضعیت روان شناختی این مادران تأثیرگذار باشد. لذا سوال اصلی پژوهش چنین است که آیا توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تاب آوری مادران دارای کودک کم توان ذهنی تأثیر دارد؟

روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی و از لحاظ هدف بنیادی است. جامعه آماری پژوهش کلیه مادران دارای کودک کم توان ذهنی شهر زابل که تعداد آنان ۴۷۸ نفر می باشد. با توجه به جدول مورگان تعداد نمونه ۲۱۴ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها سه پرسشنامه، تاب آوری کونور - دیویدسون (۲۰۰۳)، پرسشنامه روانشناختی قدرت ایگو مارک استروم و همکاران (۱۹۹۷) و پرسشنامه پریشانی اخلاقی کورولی و همکاران (۲۰۰۱) استفاده شد به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی از شاخص هایی همچون فراوانی، میانگین، انحراف معیار و به منظور آزمون فرضیه ها و مشخص کردن رابطه متغیرها در این پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد

پرسشنامه تاب آوری

پرسشنامه تاب آوری کونور - دیویدسون یا مقیاس تاب آوری کونور - دیویدسون است توسط دو نظریه پرداز مشهور این حوزه یعنی کونور و دیویدسون ساخته شده است. این پرسشنامه ۲۵ گویه و ۵ بعد دارد که در مقیاس لیکرت بین (کاملاً نادرست) و (کاملاً درست) نمره گذاری می شود. این مقیاس در ایران توسط استادگرمی دکتر محمدی (۱۳۸۴) برای استفاده در ایران هنجار شده است. با استفاده از روش تحلیل عامل با روش مولفه های اصلی و چرخش واریماکس، روایی سازه ۰/۷۸ واریانس کل پرسشنامه است (محمدی، ۱۳۸۴).

1. Yi
2. Al Habsy
3. Baumeister
4. Patah, S. A., & Harun
5. Miyake, A., & Carruth
6. Vecina,

پرسشنامه روانشناختی قدرت ایگو مارک استروم و همکاران

سیاهه روان شناختی قدرت ایگو توسط مارک استروم، سایینو، تورنر و برمن (۱۹۹۷) ساخته شده است که این پرسشنامه دارای ۵۴ سوال به صورت بسته پاسخ با طیف پنج گزینه ای لیکرت (اصلاً با من مطابق نیست، کمی با من مطابق نیست، نظری ندارم، کمی با من مطابق است، کاملاً با من مطابق است) بوده که به ترتیب نمره ۱-۲-۳-۴-۵ به آنها تعلق می گیرد، در این پرسشنامه سوالات ۴، ۶، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۶، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۳۴، ۳۶، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۷، ۵۰، ۵۱، ۵۴، ۵۵، ۵۸، ۶۱، ۶۴ به صورت معکوس نمره گذاری می شود. در این پرسشنامه بالاترین نمره ای که فرد می تواند اخذ نماید برابر ۳۲۰ و پایین ترین نمره ۶۴ می باشد. اخذ نمره نزدیک به ۳۲۰ نشان دهنده سطح قدرت بالای ایگو و اخذ نمره نزدیک به ۶۴ نشان دهنده قدرت پایین ایگو می باشد. نمره هریک از خرده مقیاس ها نیز با جمع امتیاز سوالات هریک از خرده مقیاس ها صورت می گیرد. استروم و همکاران (۱۹۹۷) به عنوان سازندگان این پرسشنامه، روایی و پایایی این پرسشنامه را مورد بررسی قرار دادند. آنها روایی صوری، محتوا و سازه این پرسشنامه را مورد تایید قرار دادند و همچنین برای بررسی پایایی آن از روش محاسبه ضریب آلفای کرونباخ آن را ۰/۶۸ گزارش کردند. الطافی (۱۳۹۸) نیز آلفای کرونباخ سیاهه را بر روی نمونه ایرانی ۰/۹۱ و پایایی دو نیمه سازی مقیاس را ۰/۷۷ گزارش کرد

پرسشنامه اولیه پریشانی اخلاقی توسط کورولی، الویک، گورمن و کلور در سال ۲۰۰۱ در ۳۸ گویه ساخته شد، سپس پرسشنامه اصلاح شده آشفتهگی اخلاقی توسط همزیک، بورچرز و اپستین (۲۰۱۲) برای پرستاران طراحی و بررسی شد که دارای ۲۱ گویه می باشد. در ایران این ابزار توسط عرب و برزگری (۱۳۹۳) به فارسی ترجمه و مورد اعتباریابی قرار گرفت که نهایتاً ۳ گویه آن حذف و به ۱۸ گویه تقلیل یافت.

کورولی، الویک، گورمن و کلور (۲۰۰۱) برای نسخه ۳۸ گویه ای پرسشنامه آشفتهگی اخلاقی MDS روایی محتوایی آن را سنجیدند و همچنین همزیک، بورچرز و اپستین (۲۰۱۲) برای نسخه ۲۱ گویه ای پرسشنامه آشفتهگی اخلاقی MDS-R روایی محتوایی آن را سنجیدند و همبستگی این ابزار را با تجارب چندین ساله پرستاران ۰،۲۲ و با جو اخلاقی سازمان ۰،۴۰- به دست آوردند و یا برای بدست آوردن پایایی آن، از آلفای کرونباخ استفاده گردید که پایایی کل پرسشنامه ۰،۸۹ بدست آمد. در پژوهش عرب و برزگری (۱۳۹۳) جهت تعیین روایی ظاهری و محتوایی پرسشنامه، نخست به تایید اساتید خبره رسی، سپس برای بدست آوردن پایایی آن، از آلفای کرونباخ استفاده گردید که پایایی کل پرسشنامه ۰،۷۵ بدست آمد که بیانگر پایایی مناسب این پرسشنامه است.

یافته ها

جهت بررسی نرمال بودن داد ها از آزمون کلموگروف- اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱ بررسی آزمون نرمال پذیری

متغیر	کلموگروف- اسمیرنوف	سطح معناداری
ایگو	۰/۹۶	۰/۳۹
پریشانی اخلاقی	۰/۵۸	۰/۶۱
تاب آوری	۰/۷۷	۰/۳۴

مطابق جدول ۱ توزیع داده‌ها در ایگو، پریشانی اخلاقی و تاب آوری در سطح ۹۵ درصد معنادار نمی‌باشد ($p \geq 0.05$). لذا به لحاظ آماری می‌توان گفت که داده‌ها متقارن هستند و دارای توزیع نرمال می‌باشند.

جدول ۲ ماتریس همبستگی بین توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تحمل پریشانی مادران

۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
										امید
									۱	۰/۴۱**
								۱	۰/۵۳**	۰/۵۳**
							۱	۰/۳۹**	۰/۴۲**	۰/۲۱*
						۱	۰/۴۹**	۰/۴۷**	۰/۷۷**	۰/۶۷**
					۱	۰/۷۹**	۰/۶۰**	۰/۵۰**	۰/۳۰**	۰/۵۹**
				۱	۰/۳۲**	۰/۶۴**	۰/۳۶**	۰/۳۶**	۰/۲۷*	۰/۶۰**
			۱	۰/۳۰**	۰/۷۴**	۰/۴۲**	۰/۵۰**	۰/۴۰**	۰/۵۴**	۰/۳۲**
		۱	۰/۲۶**	۰/۴۴**	۰/۶۱**	۰/۵۴**	۰/۳۲**	۰/۳۰**	۰/۳۲**	۰/۴۶**
	۱	-۰/۲۱*	-۰/۶۰**	-۰/۶۱**	-۰/۵۹**	-۰/۳۲**	-۰/۲۳*	۰/۵۱**	-۰/۶۳**	-۰/۳۰**
										پریشانی اخلاقی
										تاب آوری
										۰/۷۶**
									۰/۴۰**	۰/۳۲**
								۰/۸۰**	۰/۵۲**	۰/۴۰**
							۰/۷۴**	۰/۷۳**	۰/۵۷**	۰/۳۲**
						۱	۰/۳۲**	۰/۵۷**	۰/۷۳**	۰/۳۲**

** همبستگی معنی دار در سطح ۰/۰۱، * همبستگی معنی دار در سطح ۰/۰۵.

نتایج جدول ۲ در خصوص بررسی رابطه بین توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تاب آوری نشان می‌دهد که بین توانمندی ایگو با تاب آوری ($r=0.73$) همبستگی مثبت و پریشانی اخلاقی در تاب آوری ($r=-0.60$) همبستگی منفی و معناداری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد.

جدول ۳ خلاصه مدل رگرسیون مربوط به میزان پیش بینی تاب آوری توسط توانمندی ایگو

مدل	R	R ²	تعدیل R ²	خطای استاندارد	سطح معنی داری
۱ امید	۰/۴۸	۰/۲۷	۰/۲۶	۷/۷۴	۰/۰۰۱
۲ خواسته	۰/۵۰	۰/۳۷	۰/۳۶	۷/۳۰	۰/۰۰۱
۳ هدف	۰/۵۳	۰/۴۳	۰/۴۲	۶/۷۸	۰/۰۰۱
۴ شایستگی	۰/۵۶	۰/۴۷	۰/۴۶	۶/۶۳	۰/۰۰۱
۵ وفاداری	۰/۶۰	۰/۵۰	۰/۴۹	۶/۴۰	۰/۰۰۱
۶ عشق	۰/۶۲	۰/۵۲	۰/۵۱	۵/۱۱	۰/۰۲
۷ خرد	۰/۶۴	۰/۵۳	۰/۵۲	۴/۲۹	۰/۰۳

همانطور که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، در گام اول امید است که وارد الگوی پیش بینی شده است و توانسته است به تنهایی ۲۶ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. با توجه به جدول ۴-۸ این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۱۴۵/۱۰ با سطح معناداری ۰/۰۰۱ محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می‌گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام دوم خواسته که وارد الگوی پیش بینی شده است و این دو متغیر توانسته اند ۳۶ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی خواسته به تنهایی ۱۰ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کرده است. با توجه به جدول ۴-۸ این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۱۱۵/۸۷ با سطح معناداری ۰/۰۰۱ محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می‌گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام سوم هدف است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این سه متغیر توانسته اند ۴۲ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی هدف به تنهایی ۶ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کرده است این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۶۷/۵۴ با سطح معناداری ۰/۰۰۱ محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می‌گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام چهارم شایستگی است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این چهار متغیر توانسته اند ۴۶ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی شایستگی به تنهایی ۴ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کرده است این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۵۴/۳۹ با سطح معناداری ۹۵ درصد محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می‌گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام پنجم وفاداری است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این پنج متغیر توانسته اند ۴۹ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی وفاداری به تنهایی ۳ درصد تغییرات تاب آوری فردی را پیش بینی کرده است این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۴۳/۱۴ با سطح معناداری ۹۵ درصد محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام ششم عشق است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این پنج متغیر توانسته اند ۵۱ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی عشق به تنهایی ۲ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کرده است این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۳۹/۵۶ با سطح معناداری ۹۵ درصد محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

در گام هفتم خرد است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این هفت متغیر توانسته اند ۵۲ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند. به عبارتی خرد به تنهایی ۱ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کرده است این ضریب با توجه به مقدار F برابر ۲۷/۲۳ با سطح معناداری ۹۵ درصد محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.01<0.05$ نتیجه می گیریم که مدل رگرسیونی مناسب است.

جدول ۴ جدول ANOVA

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۶۱۲۳/۶۷	۱	۱۴۵/۱۰	۰/۰۰۱
	باقیمانده	۱۲۸۹۲/۲۳	۱۷۴		
	مجموع	۱۹۰۱۵/۹	۱۷۵		
۲	رگرسیون	۷۴۱۹/۴۴	۲	۱۱۵/۸۷	۰/۰۰۱
	باقیمانده	۱۱۵۹۶/۴۹	۱۷۳		
	مجموع	۱۹۰۱۵/۹	۱۷۵		
۳	رگرسیون	۱۰۷۸۰/۹۵	۳	۶۷/۵۴	۰/۰۰۱
	باقیمانده	۸۱۵۶/۶۶	۱۷۲		
	مجموع	۱۹۰۱۵/۹	۱۷۵		
۴	رگرسیون	۱۱۱۹۹/۰۹	۴	۵۴/۳۹	۰/۰۰۱
	باقیمانده	۷۷۳۸/۵۱	۱۶۹		
	مجموع	۱۹۰۱۵/۹	۱۷۵		

۵	۰/۰۰۱	۴۳/۱۴	۲۴۵۱/۷۸	۵	۱۱۷۶۲/۲۵	رگرسیون
			۲۹/۳۴	۱۷۰	۷۱۷۵/۳۵	باقیمانده
				۱۷۵	۱۹۰۱۵/۹	مجموع
۶	۰/۰۰۱	۳۹/۵۶	۲۱۸۹/۷۶	۶	۱۱۷۶۲/۲۵	رگرسیون
			۲۱/۳۴	۱۶۷	۷۱۷۵/۳۵	باقیمانده
				۱۷۵	۱۹۰۱۵/۹	مجموع
۷	۰/۰۰۱	۲۷/۲۳	۱۹۷۱/۶۵	۷	۱۱۷۶۲/۲۵	رگرسیون
			۱۸/۰۱	۱۶۸	۷۱۷۵/۳۵	باقیمانده
				۱۷۵	۱۹۰۱۵/۹	مجموع

جدول ۵ خلاصه مدل رگرسیون مربوط به میزان پیش بینی تاب آوری توسط توانمندی ایگو

مدل	R	R ²	تعدیل R ²	خطای استاندارد	سطح معنی داری
۱	۰/۶۰	۰/۳۶	۰/۳۵	۱/۸۷	۰/۰۰۱

در جدول ۵ ضریب همبستگی (R) به مقدار ۰/۶۰، ضریب تعیین (R Square) به مقدار ۰/۳۶، ضریب تعیین اصلاح شده به مقدار ۰/۳۵ و خطای استاندارد به مقدار ۱/۸۷ محاسبه گردید. از آنجایی که ضریب همبستگی (R) و ضریب تعیین (R Square) محاسبه شده است، به نظر می‌رسد که مدل رگرسیونی مناسب است. ستونی که با حرف R مشخص شده، مقدار ضریب همبستگی پیرسون را نشان می‌دهد. در حقیقت این ضریب، نشانگر همبستگی خطی بین مقدار متغیرها وابسته و مقدار پیش‌بینی شده توسط مدل است. هر چه این ضریب به (۱ یا -۱) نزدیکتر باشد، مدل توانسته سهم بیشتری از تغییرات متغیر وابسته را نشان دهد. البته مقدار نزدیک به ۱ برای ما مقدار مطلوب تلقی می‌شود. اگر مقدار ضریب همبستگی به ۱- برسد، نشان از معکوس بودن رابطه بین مقدار پیش‌بینی شده توسط مدل و مقدار مشاهده شده برای متغیر وابسته دارد. البته این امر بسیار به ندرت پیش می‌آید. ستون دوم، R Square، ضریب تعیین گفته می‌شود که همان مربع ضریب همبستگی است. مقدارهای نزدیک به یک، برازش بهتر و همچنین سهم بیشتر در بیان تغییرات متغیر وابسته را توسط مدل کمترین مربعات خطا (OLS) نشان می‌دهند. نزدیکی این دو مقدار به هم نشانگر آن است که متغیرهای به کار رفته در مدل، توانسته‌اند به خوبی به کار آیند و برازش مناسبی ارائه دهند. در ستون بعد نیز خطای استاندارد برآورد که به آن میانگین ریشه مربع خطا نیز می‌گویند دیده می‌شود. در حقیقت این مقدار، انحراف معیار اصطلاح خطا است و ریشه مربعات باقیمانده (یا خطا) را نشان می‌دهد. از این مقدار برای برآورد واریانس متغیر وابسته نیز می‌توان استفاده کرد. مدل رگرسیون

تعریف شده برای پیش بینی تاب آوری معنادار و در مجموع متغیرهای پیش بین ۳۵ درصد از تغییرات متغیر ملاک (پریشانی اخلاقی) را پیش بینی می نماید.

جدول ۶ جدول ANOVA

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
۱	رگرسیون	۷۶۰۸/۱۲۹	۱	۲۵۳۰/۰۴۳	۴۰/۳۱۷
	باقیمانده	۸۰۵۱/۵۹۰	۱۷۴	۶۲/۹۰۳	۰/۰۰۱
	مجموع	۱۵۶۵۹/۷۲۰	۱۷۵		

در جدول ۶ با نام ANOVA، تحلیل مربوط به تحلیل واریانس برای مدل رگرسیونی صورت گرفته است. در رگرسیون مجموع مجذورات برابر ۷۶۰۸/۱۲۹، درجه آزادی مقدار ۱، میانگین مجذورات مقدار ۲۵۳۰/۰۴۳ است. در باقیمانده، مجموع مجذورات برابر ۸۰۵۱/۵۹۰ درجه آزادی برابر ۱۷۴ و میانگین مجذورات برابر ۸۱/۵۹۷ است. همچنین مجموع مجذورات کل برابر ۱۵۶۵۹/۷۲۰ و درجه آزادی برابر ۱۷۵ است. مقدار F برابر ۴۰/۳۱۷ با سطح معناداری ۰/۰۱۱ محاسبه گردید. با توجه به بزرگ بودن F و مقدار $Sig=0.001<0.05$ نتیجه می گیریم که مدل رگرسیونی مناسب خواهد بود. زیرا بیشتر تغییرات متغیر وابسته در مدل رگرسیونی دیده شده است. به این معنی که سهم مدل (Regression) در تغییرات کل که در سطر آخر (Total) ستون (Sum of Squares) دیده می شود، به نسبت سهم خطا یا باقی مانده ها (Residual) بسیار بیشتر است. نتایج نشان داد رابطه خطی معنی داری بین توانمندی ایگو با تاب آوری رابطه وجود دارد.

جدول ۷ ضرایب رگرسیون

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	انحراف معیار	Beta	t
۱	۱۶/۷۳۱	۵/۲۱۶		۳/۲۰۷
	۰/۵۸۶	۰/۲۴۶	-۰/۶۰	۱۷/۳۷۹
				۰/۰۰۲

با این حال هم چنان که جدول ۷ نشان می دهد ضریب Beta در پریشانی اخلاقی -۰/۶۰ به دست آمده است که این ضرایب در سطح ۹۵ درصد معنادار می باشد لذا از لحاظ آماری می توان گفت تاب آوری توسط پریشانی اخلاقی مادران دارای کودک کم توان ذهنی قابل پیش بینی است بر این اساس فرضیه پژوهش تأیید می شود.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش توانمندی ایگو و پریشانی اخلاقی در تاب آوری مادران دارای کودک کم توان ذهنی بود. نتایج بیانگر آن است که بین توانمندی ایگو با تاب آوری همبستگی مثبت و بین پریشانی اخلاقی در تاب آوری همبستگی منفی و معناداری در سطح ۹۵ درصد وجود دارد. این نتایج با یافته های منتظری (۱۴۰۲)، سلیمانی نیا (۱۴۰۲)، محمدزاده (۱۴۰۱)، العامری (۱۴۰۱)، تخیری و همکاران (۱۴۰۰)، مرتضی زاده (۱۳۹۹)، فلاحي و همکاران (۱۳۹۷)، یی^۱ و همکاران (۲۰۲۴)، الحبسی^۲ و همکاران (۲۰۲۴)، باومایستر^۳ و همکاران (۲۰۲۴)، ترک^۴ (۲۰۲۵)، پاتا و هارون^۵ (۲۰۲۵)، ابو عمر^۶ و همکاران (۲۰۲۴)، سانکا^۷ و همکاران (۲۰۲۳)، میاکه و کاروت^۸ (۲۰۲۳)، وسینا^۹ و همکاران (۲۰۲۳) همسو می باشد.

بنابراین چنین استنباط می شود که ایگو به عنوان بخش تنظیم کننده شخصیت، وظیفه دارد میان خواسته های درونی، فشارهای بیرونی و ارزش های اخلاقی تعادل برقرار کند. هرچه این توانمندی در فرد بالاتر باشد، او بهتر قادر خواهد بود هیجانات خود را مدیریت کرده، تصمیم های منطقی تری بگیرد و در برابر فشارهای زندگی واکنش های سازگارانه نشان دهد. در نتیجه، توانمندی ایگو به طور مستقیم به افزایش تاب آوری منجر می شود و فرد را قادر می سازد تا در مواجهه با چالش ها و بحران ها، انعطاف پذیری بیشتری داشته باشد و از فروپاشی روانی جلوگیری کند. همچنین افزایش سطح پریشانی اخلاقی می تواند توانایی فرد برای مقابله با مشکلات را کاهش دهد. پریشانی اخلاقی معمولاً ناشی از تضادهای درونی، احساس گناه، فشارهای ناشی از مسئولیت های سنگین یا ناتوانی در برآورده سازی انتظارات اخلاقی است. این وضعیت روانی می تواند منجر به کاهش اعتماد به نفس، افزایش اضطراب و احساس ناتوانی شود و در نهایت تاب آوری فرد را تضعیف کند. به عبارت دیگر، فردی که درگیر پریشانی اخلاقی شدید است، انرژی روانی کمتری برای مقابله با مشکلات دارد و بیشتر در معرض فرسودگی هیجانی قرار می گیرد.

نتایج نشان داد، در گام اول امید و در گام دوم خواسته، در گام سوم هدف، در گام چهارم شایستگی، در گام پنجم وفاداری، در گام ششم عشق، در گام هفتم خرد است که وارد الگوی پیش بینی شده است و این هفت متغیر توانسته اند ۵۲ درصد تغییرات تاب آوری را پیش بینی کند.

این نتایج با یافته های منتظری (۱۴۰۲)، سلیمانی نیا (۱۴۰۲)، محمدزاده (۱۴۰۱)، العامری (۱۴۰۱)، تخیری و همکاران (۱۴۰۰)، مرتضی زاده (۱۳۹۹)، فلاحي و همکاران (۱۳۹۷)، یی^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۴)، الحبسی^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۴)، همسو می باشد.

بنابراین چنین استنباط می شود که توانمندی ایگو به عنوان یکی از عوامل مهم پیش بینی کننده تاب آوری، نقشی کلیدی در توانایی مادران دارای کودک کم توان ذهنی برای سازگاری با شرایط دشوار ایفا می کند. ایگو در واقع بخش تنظیم کننده شخصیت است که میان خواسته های درونی، فشارهای بیرونی و ارزش های اخلاقی تعادل برقرار می سازد. زمانی که این توانمندی در سطح بالاتری قرار دارد، مادران قادر خواهند بود هیجانات خود را بهتر کنترل کنند، در برابر استرس واکنش های منطقی تری نشان دهند و در مواجهه با بحران ها و چالش های پیچیده، انعطاف پذیری بیشتری داشته باشند. توانمندی ایگو به مادران کمک می کند تا در شرایطی که به مسئولیت های سنگین مراقبت از کودک معلول مواجه هستند، از فروپاشی روانی جلوگیری کنند و به جای تمرکز بر احساس گناه یا ناکامی، انرژی روانی خود را صرف یافتن راه حل های سازگارانه کنند.

1. Yi
2. Al Habsy
3. Baumeister
4. Türk
5. Patah, S. A., & Harun
6. Abu Omar
7. Baumeister
8. Miyake, A., & Carruth
9. Vecina,
10. Yi
11. Al Habsy

این توانایی همچنین موجب می‌شود که مادران در روابط اجتماعی خود عملکرد بهتری داشته باشند، از حمایت‌های موجود بهره‌مند شوند و در نتیجه تاب‌آوری بیشتری نشان دهند. به عبارت دیگر، ایگو به‌عنوان یک نیروی درونی، مادران را قادر می‌سازد تا میان فشارهای روانی و نیازهای شخصی خود تعادل برقرار کرده و از این طریق توانایی مقابله با مشکلات را افزایش دهند. همچنین نتایج نشان داد مدل رگرسیون تعریف شده برای پیش بینی تاب آوری معنادار و در مجموع متغیرهای پیش بین ۳۵ درصد از تغییرات متغیر ملاک (پریشانی اخلاقی) را پیش بینی می‌نماید.

این نتایج با یافته‌های منتظری (۱۴۰۲)، سلیمانی نیا (۱۴۰۲)، محمدزاده (۱۴۰۱)، العامری (۱۴۰۱)، تخیری و همکاران (۱۴۰۰)، مرتضی زاده (۱۳۹۹)، فلاحتی و همکاران (۱۳۹۷)، یی^۱ و همکاران (۲۰۲۴)، الحبسی^۲ و همکاران (۲۰۲۴)، باومایستر^۳ و همکاران (۲۰۲۴)، ترک^۴ (۲۰۲۵)، پاتا و هارون^۵ (۲۰۲۵)، ابوعمر^۶ و همکاران (۲۰۲۴)، سانکا^۷ و همکاران (۲۰۲۳)، میاکه و کاروت^۸ (۲۰۲۳)، وسینا^۹ و همکاران (۲۰۲۳) همسو می‌باشد.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت ایگو به‌عنوان بخش تنظیم‌کننده شخصیت، وظیفه دارد میان خواسته‌های درونی، فشارهای بیرونی و ارزش‌های اخلاقی تعادل برقرار کند. زمانی که مادران با تضادهای اخلاقی، احساس گناه یا فشارهای ناشی از مراقبت از کودک معلول مواجه می‌شوند، ایگو تحت فشار قرار گرفته و توانایی آن برای مدیریت هیجانات و تصمیم‌گیری منطقی کاهش می‌یابد. این ضعف در عملکرد ایگو می‌تواند منجر به افزایش پریشانی اخلاقی شود و در نتیجه تاب‌آوری مادران را تضعیف کند. به بیان دیگر، هرچه توانمندی ایگو در مادران بالاتر باشد، آن‌ها بهتر می‌توانند میان مسئولیت‌های سنگین مراقبت، ارزش‌های اخلاقی و نیازهای شخصی خود تعادل برقرار کنند. این توانمندی به کاهش احساس گناه و تضادهای درونی کمک کرده و زمینه‌ساز افزایش تاب‌آوری می‌شود. در مقابل، ضعف ایگو باعث می‌شود مادران در برابر فشارهای روانی آسیب‌پذیرتر باشند و توانایی سازگاری آن‌ها کاهش یابد.

در این زمینه می‌توان پی‌شنهادات کاربردی به مسئولان ارائه داد: ارائه برنامه‌های آموزشی برای تقویت خودآگاهی و خودپذیری در مادران، برگزاری کارگاه‌های عملی برای تقویت اعتمادبه‌نفس و توانایی تصمیم‌گیری در موقعیت‌های دشوار. فراهم کردن خدمات مشاوره روان‌شناختی برای مادران به‌منظور بررسی و کاهش احساس گناه یا تضادهای اخلاقی و تشویق به گفت‌وگوهای حمایتی در گروه‌های همیار مادران که تجربه‌های مشابهی دارند. همچنین این پژوهش محدودیت‌هایی دارد؛ از جمله آنکه جامعه آماری تنها به مادران دارای کودک کم توان ذهنی در یک منطقه خاص محدود بوده و داده‌ها بر اساس پرسشنامه‌های خودگزارشی جمع‌آوری شده‌اند که ممکن است تحت تأثیر سوگیری پاسخ‌دهندگان قرار گیرد.

1. Yi
2. Al Habsy
3. Baumeister
4. Türk
5. Patah, S. A., & Harun
6. Abu Omar
7. Baumeister
8. Miyake, A., & Carruth
9. Vecina,

منابع

- تخیری، محمودرضا، فخری، محمدکاظم، حسن زاده، رمضان. (۱۴۰۰). روابط ساختاری بین قدرت ایگو با تحمل پریشانی هیجانی با میانجی گری حمایت اجتماعی ادراک شده در دانشجویان زن دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه تهران. آموزش پرستاری، ۱۰(۱)، ۷۹-۹۰.
- سلیمانی نیا، لیلان. (۱۴۰۲). اثر بخشی ایماگو تراپی بر توانمندی ایگو و احساس تنهایی در نوجوانان دارای مادر شاغل [پایان نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه شهاب دانش، دانشکده مهندسی صنایع، مدیریت و حسابداری
- سوری نژاد، حدیث. (۱۴۰۱). مقایسه تعامل والد-فرزند، استرس والدگری، تحمل آشفتگی و راهبردهای مقابله با فشار روانی در مادران کودکان کم توان ذهنی، معلول جسمی-حرکتی و عادی [پایان نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه رازی، دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی.
- العامری، ایمان. (۱۴۰۱). بررسی رابطه بین فشارهای روانی روزانه و خشونت اعمال شده بر کودکان دارای معلولیت از سوی مادر (مطالعه موردی: موسسه خیریه ابن الرضا (ع)) [پایان نامه کارشناسی ارشد]. دانشگاه قم، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- فلاحی، فاطمه، همتی علمدارلو، قربان. (۱۳۹۷). اثربخشی توانمندسازی روان شناختی بر سلامت عمومی مادران دارای فرزند ناتوان تحت پوشش برنامه توان بخشی مبتنی بر جامعه. مجله توان بخشی، ۱۹(۴)، ۳۲۶-۳۳۹.
- محمدزاده، مهرداد. (۱۴۰۱). بررسی نقش میانجی استحکام ایگو در رابطه بین پریشانی روان شناختی و خستگی روانی زنان متاهل. مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی (موسسه آموزش عالی نگاره)، ۳۵، ۱۶۹-۱۷۵.
- <https://civilica.com/doc/1530535>
- مرتضی زاده، فاطمه زهرا. (۱۳۹۹). سهم توانمندی ایگو در پیش بینی افسردگی، اضطراب و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانواده شهرستان بابل [پیشنهاد کارشناسی ارشد]. موسسه آموزش عالی فروردین، قائمشهر، گروه روانشناسی.
- مقصودی مهربان، فائزه، کرباسیان، پریسا، کرباسیان، پدram. (۱۴۰۱). نقش سیستم های مغزی-رفتاری در پیش بینی تنظیم هیجان و حساسیت اضطرابی در مادران دارای فرزند اوتیسم. ایده های نوین روانشناسی، ۱۹، ۲۹۶-۳۰۳. <https://jnip.ir/article-303-296>
- 1-917-fa.html
- منتظری، مژگان. (۱۴۰۲). بررسی نقش میانجی استحکام ایگو در رابطه بین بهزیستی روان شناختی و رضایت از زندگی در زنان متاهل شهر مشهد. مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، ۵۲، ۴۳۳-۴۴۲.

References

- Al Habsy, B., Zaein, M. R., Hikam, A. F., & Fauzan, H. W. (2024). Psychodynamics: A Representation of the Ego Counseling Framework in Mental Health Treatment. *Quanta Journal*, 8(2), 102-109. <http://www.e-journal.stkipsiliwangi.ac.id/index.php/quanta/article/view/4696>
- Baumeister, R. F., André, N., Southwick, D. A., & Tice, D. M. (2024). Self-control and limited willpower: current status of ego depletion theory and research. *Current Opinion in Psychology*, 101882. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352250X24000952>
- Miyake, A., & Carruth, N. P. (2023). On the robustness and replicability of the moderating influence of willpower mindset on the ego-depletion effect: existing evidence is weak at best. *Frontiers in Psychology*, 14, 1208299.
- Vaillant, G. (2022). *Ego Mechanisms of Defense: A Guide for Clinicians and Researchers*. American psychiatric press, Inc.
- Vecina, M. L., Buonomo, I., & Benevene, P. (2023). The role of the Quiet Ego in promoting benefits from social participation: a win-win game for sustained social participation. *Journal of Happiness Studies*, 24(8), 2543-2561. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10902-023-00691-x>
- Yi, L., Cai, J., Shuai, T., Jiménez-Herrera, M. F., Gu, L., & Tian, X. (2024). Mediating effect of moral sensitivity and professional identity between moral courage and compassion fatigue among nursing interns: a cross-sectional study. *BMC nursing*, 23(1), 551.

The Role of Ego Strength and Moral Distress in Resilience among Mothers of Children with Intellectual Disabilities

Mojtaba Arjooni¹ Somayeh Nakhaei²

1. Masters student. Department of Psychology faculty of Human Sciences. Zabol Branch Islamic Azad university Iran, Zabol

2. Assistant professor, Department of Psychology, faculty of Human Sciences, Zabol Branch, Islamic Azad university, Zabol, Iran.

Abstract

The present study aimed to examine the role of ego strength and moral distress in the resilience of mothers of children with intellectual disabilities. This research employed a descriptive–correlational design and was fundamental in terms of purpose. The statistical population consisted of all mothers of children with intellectual disabilities in Zabol city (N = 478). Based on Morgan's table, a sample of 214 participants was selected using simple random sampling. Data were collected using three questionnaires: the Connor–Davidson Resilience Scale (2003), the Psychological Inventory of Ego Strength by Markstrom et al. (1997), and the Moral Distress Questionnaire developed by Corley et al. (2001). Data analysis was conducted using descriptive statistics (frequency, mean, and standard deviation) and inferential statistics, including Pearson correlation coefficient and regression analysis. The results indicated a significant positive correlation between ego strength and resilience, and a significant negative correlation between moral distress and resilience ($p < 0.05$). Regression analysis revealed that hope entered the model in the first step, will in the second step, purpose in the third step, competence in the fourth step, fidelity in the fifth step, love in the sixth step, and wisdom in the seventh step. These seven variables jointly accounted for 52% of the variance in resilience. Additionally, moral distress explained 35% of the variance in the criterion variable (resilience).

Keywords: Ego strength, moral distress, resilience